

НАРЕДБА № 18 ОТ 15 ДЕКЕМВРИ 2005 Г. ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯ "РАБОТНИК В ПРОИЗВОДСТВО НА ОБЛЕКЛО"

*ИЗДАДЕНА ОТ МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА В СИЛА ОТ 17.01.2006 Г.
Обн. ДВ. бр.5 от 17 Януари 2006г.*

Раздел I. Общи положения

Чл. 1. С тази наредба се определя държавното образователно изискване (ДОИ) за придобиване на квалификация по професия 542090 "Работник в производство на облекло" от област на образование "Производство и преработка" и професионално направление 542 "Производство на текстил, облекло, обувки и кожени изделия" съгласно списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение.

Чл. 2. Държавното образователно изискване за придобиване на квалификация по професия 542090 "Работник в производство на облекло" съгласно приложението определя изискванията за придобиване първа степен на професионална квалификация за специалността - 5420901 "Производство на облекло".

Чл. 3. (1) Въз основа на ДОИ по чл. 1 и рамковите програми по чл. 10, ал. 3 от Закона за професионалното образование и обучение се разработват учебен план и учебни програми за обучението по съответната специалност по чл. 2.

(2) Документацията по ал. 1 за професионално образование се разработва от Министерството на образованието и науката, а за професионално обучение - от обучаващата институция.

Раздел II. Съдържание на държавното образователно изискване

Чл. 4. (1) С ДОИ по чл. 1 се определя равнището на задължителната професионална подготовка в края на обучението по

професията, което гарантира на обучаемия възможност за упражняване на професията "Работник в производство на облекло".

(2) Държавното образователно изискване за придобиване на квалификация по професия "Работник в производство на облекло " определя общата, отрасловата и специфичната задължителна професионална подготовка за професията, както и избираемата подготовка.

(3) Съдържанието на всеки вид задължителна професионална подготовка по ал. 2 включва:

1. необходимите професионални компетенции (знания, умения и професионално-личностни качества);
2. тематичните области, от които се формира съдържанието на учебните предмети/модули.

Чл. 5. С ДОИ по чл. 1 се определят и входящото образователно равнище, изискванията към здравословното състояние на кандидатите за обучение, профилът на професията, целите на обучението, оценяването по време и при завършване на обучението, удостоверяването на придобитата професионална квалификация, необходимата материална база.

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 1. Лицата, които са приети за обучение до учебната 2003/2004 г., включително по професии от направление "Единични професии" от списъка на специалностите и професиите за професионалните училища на Министерството на образованието, науката и културата от 1993 г., се обучават и завършват обучението си по учебните планове и учебните програми, които са действали при постъпването им.

§ 2. Тази наредба се издава на основание чл. 17, т. 3 във връзка с чл. 16, т. 7 от Закона за народната просвета.

§ 3. Наредбата влиза в сила от деня на обнародването ѝ в "Държавен вестник".

Приложение към чл. 2

Държавно образователно изискване за
придобиване на квалификация по професията
"Работник в производство на облекло"

Професионално направление:

542	Производство на текстил, облекло, обувки и кожени изделия
-----	---

Наименование на професията:

525090	Работник в производство на облекло
--------	------------------------------------

1. Входни характеристики

1.1. Степен на професионална квалификация и входящо образователно равнище

В табл. 1 е представена специалността съгласно списъка на професиите за професионално образование и обучение (2005 г.) и минималното входящо образователно равнище за придобиване на първа степен на професионална квалификация.

Таблица 1

Специалност		Степен на професионална квалификация	Минимално входящо образователно равнище
5420901	Производство на облекло	Първа	Завършен шести клас от основното образование

1.2. Изисквания към здравословното състояние на кандидатите за обучение

Кандидатът за обучение е физически годен и психически здрав да упражнява професията "Работник в производство на облекло", което се удостоверява с медицинско свидетелство.

2. Профил на професията

2.1. Дейности, предмети и средства на труда и професионални компетенции

Основните характеристики на профила на професията са представени в табл. 2.

Таблица 2

Описание на трудовите дейности (задачи)	Предмети и средства на труда	Професионални компетенции		
		знания за	умения за	професионално-личностни качества
Специалност 5420901 "Производство на облекло"				
1. Извършва товаро-разтоварни дейности на текстилни и помощни материали, материали за украса, шевни конци, копчета и други;	Основни текстилни материали - тъкани, плетени, нетъкани;	Текстилни материали - свойства, дефекти и приложение;	Разпознаване и комплектуване на текстилни и помощни материали;	Спазване на йерархията;
2. Разпознава и използва текстилни и помощни материали, материали за украса, шевни конци, копчета и други;	Помощни материали, материали за украса, шевни конци, ципове, копчета,	Помощни материали - видове и приложение;	Работа с ръчни инструменти;	Устойчивост на вниманието;
3. Извършва проверка на качеството и количеството (дължина) на текстилните материали, отбелязва текстилните дефекти и дължината;	материали за опаковъчни материали и др.;	Видове ръчни инструменти - приложение;	Работа с измервателни уреди (маси) и настилачни машини;	Лична отговорност;
4. Извършва настилане на текстилни материали - ръчно и /или машинно;	Основни инструменти и машини: ножица, пинсета,	Настилачни машини и измервателни уреди (маси) - принцип на действие;	Извършване на товаро-разтоварни дейности;	Самоконтрол;
5. Номерираща, комплектува и транспортира скроени детайли до работни места по потока на технологичния процес;	сантиметър, ръчни игли, креда, шило, карфици,	Гладачни и подлепващи съоръжения - видове и принцип на действие;	Опаковане на готово облекло;	Адаптивност;
6. Извършва ръчни операции: пришиване на копчета, подшиване на подгъви, чистене на конци и други;	приспособление за разшиване и ръчно прорязване,	Транспортни средства - видове и приложение;	Работа със съоръжения за влаготоплинна обработка;	Умения за работа в екип;
7. Подлепва малки детайли съобразно технологичните изисквания;	измервателни уреди (маси), машини за настилане,	Правила за здравословни и безопасни условия на труд;	Разчитане на технологична документация.	Трудова и технологична дисциплина.
8. Глади съобразно	съоръжения за влаготоплинна обработка;	Особености на технологичния процес за производство на облекло;		
	Транспортни средства за	Видове и съдържание на технологична документация.		

технологичните изисквания;	извършване на
9. Работи със съоръжения за влаготоплинна обработка;	товаро-разтоварни дейности;
10. Номериращо готово облекло;	Технологична документация.
11. Сгъва, пакетира и транспортира готово облекло;	
12. Спазва всички нормативни изисквания за здравословни и безопасни условия на труд.	

2.2. Тенденции в развитието на професионално направление "Производство на текстил, облекло, обувки и кожени изделия"

Производството на текстил, облекло, обувки и кожени изделия ще продължи да се развива преобладаващо в малки и средни предприятия (МСП), които ще внедряват иновационни технологии и съвременно оборудване.

2.3. Възможности за професионална реализация

Придобилите първа степен на професионална квалификация по професията "Работник в производство на облекло" могат да постъпват на работа на длъжности, които съответстват на следните професии от Националната класификация на професиите (1996 г.): 9324 "Сортировачи", 9323 "Пакетировачи", 9331 "Водачи на транспортиращи средства с ръчно и педално управление", 9137 "Перачи и гладачи" и др., в т. ч. допълнени при актуализиране на Националната класификация на професиите.

2.4. Възможности за повишаване на професионалната квалификация

Придобилият първа степен на професионална квалификация по професията "Работник в производство на облекло" може да се обучава и за придобиване на първа степен на професионална квалификация по професията "Шивач", като обучението му по общата задължителна професионална подготовка - единна за всички професионални направления, и отрасловата задължителна професионална подготовка се зачита.

Придобилият първа степен на професионална квалификация по професията "Работник в производство на облекло" може да продължи обучението си за придобиване на втора степен на професионална квалификация по професията "Оператор в производството на облекло", ако отговаря на изискването за входящо минимално образователно равнище, като обучението му по общата задължителна професионална подготовка - единна за всички професионални направления, и отрасловата задължителна професионална подготовка се зачита.

3. Цели на обучението

Основна цел на обучението по професията "Работник в производство на облекло" - първа степен на професионална квалификация, е придобиване на теоретични знания, практически умения и личностни качества за реализация по професията.

3.1. Подцели за формиране на ключови компетенции при обучението по общата задължителна професионална подготовка, единна за всички професионални направления

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- знае и прилага основните правила за безопасна работа на работното място, не замърсява с работата си околната среда;

- осъществява ефективни комуникации при изпълнение на трудовата си дейност в работен екип, съдейства и търси помощ от членовете на екипа, изпълнява с чувство на отговорност възложената му задача;
- познава правата и задълженията си като участник в трудовия процес съгласно Кодекса на труда; разбира договорните отношения между работодател и работник;
- разбира своята роля в производството и съзнава необходимостта от повишаване на квалификацията си.

3.2. Подцели за формиране на базисни компетенции за изпълнение на дейностите от "Профила на професията" при обучението по отрасловата задължителна професионална подготовка, единна за всички професии от направление "Производство на текстил, облекло, обувки и кожени изделия"

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- познава и спазва технологичната дисциплина при изпълнение на технологичните операции;
- познава основните процеси в производството на текстил и облекло, както и машините и съоръженията, чрез които се осъществяват;
- познава организацията на фирмата и правомощията на длъжностните лица;
- умее да разчита технологична документация.

3.3. Подцели за формиране на специфични компетенции за изпълнение на дейностите от "Профила на професията", формиращи при обучението по специфичната за професията и специалността задължителна професионална подготовка

След завършване на обучението по специалността обучаваният трябва да:

- извършва товаро-разтоварни дейности на текстилни и помощни материали, материали за украса, шевни конци, копчета и др.;
- разпознава и използва текстилни и помощни материали, материали за украса, конци, копчета и др.;
- извършва проверка на качеството и количеството (дължина) на текстилните материали, отбелязва текстилните дефекти и дължината;
- извършва настилане на текстилните материали - ръчно и/или машинно;
- номерира, комплектува и транспортира скроени детайли до работни места по потока на технологичния процес;
- извършва ръчни операции: пришиване на копчета, подшиване на подгъви, чистене на конци и др.;
- подлепва малки детайли съобразно технологичните изисквания;
- глади в съответствие с технологичните изисквания;
- работи със съоръжения за влаготоплинна обработка;
- номерира готово облекло;
- съгва, пакетира и транспортира готово облекло;
- спазва всички нормативни изисквания за здравословни и безопасни условия на труд.

4. Съдържание на обучението

Обучението по задължителната професионална подготовка, включващо теория и практика, се регламентира с учебен план и учебни програми, които се разработват на базата на ДОО за придобиване на квалификация по професията "Работник в производство на облекло" - първа степен на професионална квалификация.

Съдържанието на обучението по професията "Работник в производство на облекло" - първа степен на професионална квалификация, е представено в табл. 3.

Таблица 3

Съдържание на обучението

Професионални компетенции	Тематични области
1	2

Обща задължителна професионална подготовка - единна за всички професионални направления

1. Знае и прилага основните правила за безопасна работа на работното място, не замърсява с работата си околната среда	Правила и инструкции за безопасна работа; Противопожарна охрана; Долекарска помощ; Вредности и професионални заболявания.
2. Осъществява ефективни комуникации при изпълнение на трудовата си дейност в работен екип - умее да формулира проблеми, да задава въпроси, да прави отчет за извършената работа	Видове общуване; Принципи на деловото общуване.
3. Участва при разпределяне на задачите, съдейства и търси помощ от членовете	Индивидуално трудово поведение; Групово трудово

на екипа, отнася се с чувство за отговорност при изпълнение на възложената му задача.	поведение; Мотивация.
4. Разбира собствената си роля в производството и съзнава необходимостта от повишаване на квалификацията си.	Професионално и кариерно развитие.
5. Познава правата и задълженията си като участник в трудовия процес съгласно Кодекса на труда; разбира договорните отношения между работодател и работник.	Трудов договор и трудови правоотношения; Работно време, почивки, отпуски; Права и задължения; Трудови спорове и разрешаването им; Социално осигуряване и лично застраховане.
Отраслова задължителна професионална подготовка - единна за всички професии от професионално направление "Производство на текстил, облекло, обувки и кожени изделия"	
6. Познава организацията на предприятието и правомощията на длъжностните лица.	Нормативни документи в производството; Организация на работното място.
7. Познава и спазва технологичната дисциплина при изпълнение на технологичните операции.	Видове технологични процеси; Видове машини, апарати и съоръжения; Видове техническа и технологична документация.
8. Умее да разчита техно-	Условни означения в тех-

логична документация.	нологичните документи; Видове техническа и технологична документация.
9. Познава основните процеси, машини и съоръжения в производството на облекло.	Основни процеси при производство на облекло; Видове и приложение на машини и съоръжения в производството на облекло.
<p>Специфична за професия 542090 "Работник в производство на облекло" задължителна професионална подготовка Специалност 5420901 "Производство на облекло"</p>	
10. Извършва товаро-разтоварни дейности на текстилни и помощни материали, материали за украса, копчета, конци и други;	Видове текстилни и помощни материали, материали за украса, шевни конци, копчета и други, използвани за производство на облекло;
11. Разпознава и използва текстилни и помощни материали, материали за украса, копчета, конци и други;	Правила и изисквания за безопасна работа при извършване на товаро-разтоварни дейности;
12. Извършва проверка на качеството и количеството (дължина) на текстилните материали, да отбелязва текстилните дефекти и дължината;	Особености на технологичния процес за производство на облекло;
13. Извършва настилане на текстилните материали - ръчно и /или машинно;	Измервателни уреди (маси) и машини за настилане;
14. Номерираща, комплектува и транспортира скроени детайли	Транспортни средства

до работни места по потока на технологичния процес;	за товаро-разтоварни дейности;
15. Изпълнява ръчни операции: пришиване на копчета, подшиване на подгъви, почистване от конци и др.;	Инструменти и пособия за ръчна работа;
16. Подлепва малки детайли съобразно технологичните изисквания;	Съоръжения за влаготоплинна обработка;
17. Глади в съответствие с технологичните изисквания;	Правила за опаковане и транспортиране на готово облекло.
18. Работи със съоръжения за влаготоплинна обработка;	
19. Номериращ готово облекло;	
20. Сгъва, пакетира и транспортира готово облекло;	
21. Спазва нормативните изисквания за здравословни и безопасни условия на труд.	

5. Система за оценяване и сертифициране

Оценяването на знанията, уменията и професионално-личностните качества на обучаваните в институциите на системата за професионално образование и обучение се определя с ДОИ за системата за оценяване - Наредба № 3 на МОН (ДВ, бр. 37 от 2003 г.)

Оценяването е процес на установяване на постигнатите резултати в съответствие с поставените цели и подцели на обучението.

Оценяването се извършва на три нива - входящо, междинно и изходно.

5.1. Оценяване на входа

Входящото образователно равнище на обучавания се удостоверява с документ за завършен шести клас.

Входящото квалификационно равнище на обучавания се удостоверява със свидетелство за професионална квалификация или удостоверение за професионално обучение.

5.2. Оценяване на междинно ниво

5.2.1. По теория:

Слаб 2 - обучаваният не е овладял терминологията, не умее да представи усвоените знания;

Среден 3 - обучаваният е осмислил основни понятия, умее да ги дефинира и с тяхна помощ описва основни факти, процеси, явления, закони и зависимости;

Добър 4 - обучаваният разбира, обяснява и сравнява факти, методи, схеми, зависимости и други;

Много добър 5 - обучаваният умее да прилага усвоените знания в познати ситуации;

Отличен 6 - обучаваният умее да прилага усвоените знания в нови ситуации.

5.2.2. По практика:

Слаб 2 - обучаваният не умее да прилага усвоените знания при изпълнение на практическото задание и не спазва правилата за безопасен труд;

Среден 3 - обучаваният изпълнява отделни операции в позната ситуация по предварително дадени указания, спазвайки правилата за безопасен труд;

Добър 4 - обучаваният осмисля и изпълнява практическа задача в позната ситуация по предварително дадени указания, спазвайки правилата за безопасен труд;

Много добър 5 - обучаваният осмисля и изпълнява практическа задача в позната ситуация самостоятелно, спазвайки правилата за безопасен труд;

Отличен 6 - обучаваният осмисля и изпълнява практическа задача в нова ситуация самостоятелно, спазвайки правилата за безопасен труд; оценява качеството на работата си.

5.2.3. При оценяване на обучение, организирано на модулен принцип, се разработва система за оценяване, която включва:

- описание на професионалните компетенции, които ще бъдат проверявани при всяко изпитване;

- определяне на минималния брой точки, при който обучаваният се счита за издържал (овладял е минималните знания и умения, необходими за продължаване на обучението);

- определяне на критерии за оценяване на всяка изпитна задача;

- въвеждане на коефициент на тежест за всяка изпитна процедура при оформяне на окончателната оценка;

- задаване на формула (скала) за изчисляване на оценката по шестобалната система.

5.2.4. Инструменти за оценяване - тест, практическо задание, устно и писмено изпитване, практически задачи и др. Разработват се в съответствие с научните изисквания за всеки от тях. Степента на трудност на конкретните въпроси, задачи, задания и други е съобразена с равнището на професионални компетенции, зададено в т. 3 "Цели на обучението".

5.3. Оценяване на изхода от обучението

Държавните изпити за придобиване на степен на професионална квалификация са два - по теория и по практика на професията, и се провеждат по национални изпитни програми в съответствие с ДОИ за придобиване на квалификация по професията "Работник в производство на облекло" - първа степен на професионална квалификация.

5.3.1. Изпит по теория на професията

Критериите за оценяване са формулирани като обобщение на подцелите от "Цели на обучението". Показателите за

оценяване отразяват степента на постигане на подцелите. Критериите и показателите за оценяване и тежестта им в общата оценка са представени в табл. 4.

Таблица 4

Критерий	Показатели	Тежест (%)
1. Знания за общи и специфични трудови дейности при производство на облекло	Обяснява правилно технологичния процес за производство на облекло; Описва устройството и принципа на действие на измервателните уреди (маси), настилачните машини и съоръженията за влаготоплинна обработка; Описва текстилните и помощните материали; Описва мотивите за подбор, употреба и съхранение на материали, инструменти и готово облекло.	85
2. Икономически знания, знания за трудови правоотношения	Знания за общите принципи на трудовото законодателство; Знания за основните принципи при формите и системите на заплащане на труд.	5
3. Знания за правилата за безопасност на труда и изискванията за	Знания за опазване на живота и здравето - своя и на останалите; Знания за безопасна работа на работното място;	10

опазване на околната среда при изпълнение на професионалните задължения	Разпознаване на опасни ситуации в процеса на работа и своевременно реагиране; Познаване начините за оказване на долекарска помощ на пострадал при трудова злополука.	
Общо		100

5.3.2. Изпит по практика на професията

Критериите за оценяване са формулирани като обобщение на подцелите от "Цели на обучението". Показателите за оценяване отразяват степента на постигане на подцелите. По време на изпита обучаваните се поставят при еднакви предварително известни условия и им се дават указания за работа.

Критериите и показателите за оценяване и тежестта им в общата оценка са представени в табл. 5.

Таблица 5

Критерий	Показатели	Тежест (%)
1. Спазване на изискванията за здравословни и безопасни условия на труд и за опазване на околната среда	Безопасна работа с инструментите, машините и съоръженията на работното място; Разпознаване на опасни ситуации, които биха могли да възникнат в процеса на работа, дефиниране и спазване на предписания за своевременна реакция; Описване на дейности за опазване на околната среда.	10
2. Качество на	Съответствие на всяка	60

изпълнение на изпитното задание	завършена операция с технологическите изисквания.	
3. Организация на работното място	Почистване и подреждане на работното място; Подреждане на инструменти, пособия и материали съобразно последователността на манипулациите при изпълнение на технологичната операция; Целесъобразна употреба на инструменти, пособия и материали.	15
4. Самостоятелен контрол при изпълнение на задачата	Оптимален разчет на времето за изпълнение на изпитното задание; Оценка на резултатите, вземане на решение и отстраняване на грешки	15
	Общо	100

5.4. Удостоверяване на професионалното образование и обучение

Завършено професионално обучение с придобита първа степен на професионална квалификация се удостоверява със свидетелство за професионална квалификация.

Съдържанието на документа се определя съгласно ДООИ за документите за системата на народната просвета и ДООИ за придобиване на квалификация по професията "Работник в производството на облекло" - първа степен на професионална квалификация.

6. Изисквания за материалната база

Обучението по теория се осъществява в учебни кабинети, а по практика - в учебни работилници или базови обекти (предприятия) при предварително сключени договори.

Материалната база е в съответствие с изискванията на действащите нормативни актове на Министерството на образованието и науката, Министерството на труда и социалната политика, Министерството на вътрешните работи, Министерството на здравеопазването, отрасловите министерства и съответните български стандарти.

Нормативните изисквания към материалната база са в съответствие с дейностите, които ще се извършват, и с методическите указания.

6.1. Учебен кабинет

6.1.1. Основно оборудване - учебни маси, столове, учебна дъска, технически средства и аудиовизуална техника (диапроектор, шрайбпроектор и др.).

6.1.2. Помощно оборудване - тебешир, шивашки метър, линеал, ножица, кош за отпадъци.

6.1.3. Учебни помагала - табла с мостри на основни, помощни и спомагателни материали по специалността, схеми за устройството на различните видове машини, диапозитиви за организация на работните места в професията (специалността), филми за технологичния процес в производството на облекло, комплект учебници по всички изучавани предмети.

6.2. Учебна работилница

Учебните работилници се оборудват с машини и съоръжения, както и със съответни помагала, съобразно усвояваната професия. Те трябва да осигуряват работни места за всички обучавани и работно място за обучаващия.

Работното място на обучавания е в съответствие с нормативите за извършване на съответната дейност и с методическите изисквания. За работно място се счита площта, върху която се намират машини, съоръжения и инвентар, необходими за работа.

Нормативните изисквания към учебната работилница са в съответствие с дейностите, които ще се извършват в нея, с видовете технологични процеси, с ергономичните, естетичните изисквания и методическите указания.

6.2.1. Основно оборудване: работна маса за извършване на ръчни операции, гладачна маса, парна ютия, шкафове или хранилище за основни и помощни материали, маса за измерване и настилане, онагледяващи табла, учебни видеофилми, програмни продукти, съобразени с изискванията и целта на професионалната подготовка.

6.2.2. Помощно оборудване - ножица, шивашки метър, креда, четка за почистване от креда, линеал, молив за надписване, ръчни игли, шило, бодец за почистване от конци, карфици, напръстник, съд за вода, тампон за омокряне, шаблони за пречупване на детайли и кошчета за отпадъци.

6.2.3. Инструменти - пинсета, приспособление за вдяване на конец, приспособления за разшиване и за ръчно прорязване.

7. Изисквания към обучаващите

7.1. По теория:

Право да преподават теория по професията имат лица с висше образование, образователно-квалификационна степен "магистър" или "бакалавър" по съответната специалност.

7.2. По практика:

Право да преподават практика по професията имат лица с висше образование, образователно-квалификационна степен

"магистър", "бакалавър" или "специалист" по съответната специалност.

8. Процедури за преглед и актуализиране на ДОИ по професията "Работник в производството на облекло" - първа степен на професионална квалификация:

- апробиране на ДОИ в обучаващи институции;
- текущ мониторинг на дейностите, свързани с внедряване на ДОИ;
- ежегоден анализ на резултатите и промени при доказана необходимост.